

Sygn. akt: III AUa 1383/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak (spr.)

Sędziowie: SSA Ewa Naze

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **M. L.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 9 lipca 2012 r., sygn. akt: VI U 692/12;

- 1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i ustala, że M. L. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 649,15 (sześćset czterdzieści dziewięć 15/100) złotych;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części;**

Sygn. akt III AUa 1383/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 lipca 2012 roku Sąd Okręgowy w Płocku oddalił odwołanie M. L. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z dnia 11 kwietnia 2012 roku, mocą której organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony pobrał nienależne świadczenie za okres od 1 sierpnia 2010 roku do 31 sierpnia 2010 roku oraz od 1 listopada 2010 roku do 31 marca 2012 roku w łącznej wysokości 11.619,26 złotych z powodu pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w zbiegu z emeryturą pomimo osiągnięcia dodatkowego przychodu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego:

Decyzją z dnia 10 maja 2005 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. przyznał M. L. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Następnie decyzją z dnia 10 sierpnia 2010 roku ubezpieczony nabył prawo do wcześniejszej emerytury poczynając od dnia 1 lipca 2010 roku. Organ rentowy zwiększył świadczenie o połowę renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

W dniu 28 lutego 2011 roku wnioskodawca złożył zaświadczenie o osiągniętym przychodzie w okresie od 1 stycznia 2010 roku do 31 grudnia 2010 roku, to jest za miesiące styczeń – czerwiec 2010 roku oraz listopad – grudzień 2010 roku. Decyzją z dnia 8 marca 2011 roku organ rentowy dokonał rozliczenia świadczenia za okres od 1 stycznia 2010 roku do 31 lipca 2010 roku i ustalił, że świadczenie było wypłacane w prawidłowej wysokości.

W dniu 29 lutego 2012 roku odwołujący złożył zaświadczenie o wynagrodzeniu w okresie od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku za miesiące styczeń – czerwiec 2011 roku i lipiec – grudzień.

Decyzją z dnia 22 marca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeliczył wysokość emerytury M. L. od dnia 1 kwietnia 2012 roku. Wypłata renty wypadkowej od 1 kwietnia 2012 roku została wstrzymana z powodu osiągnięcia przychodu.

Następnie zaskarżoną decyzją z dnia 11 kwietnia 2012 roku organ rentowy zobowiązał wnioskodawcę do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rentowego w wysokości 11.619,26 złotych brutto.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy, powołując się na treść art. 138 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227, ze zmianami), uznał odwołanie M. L. za niezasadne.

W pierwszej kolejności Sąd podniósł, że ubezpieczony został prawidłowo pouczony w treści decyzji przyznającej prawo do emerytury o zasadach zawieszania świadczeń, ustania prawa do świadczeń i obowiązkach informacyjnych świadczeniobiorcy posiadającego dodatkowe źródło przychodu. Pomimo jednak stosownego pouczenia ubezpieczony nie powiadomił organu rentowego o osiągnięciu dodatkowego przychodu. Sąd podkreślił, że powiadomienie to, co prawda, nie wyłącza obowiązku zwrotu świadczenia, jednak limituje okres, za który można żądać jego zwrotu. Dalej Sąd wywodził, że przepis art. 138 ust. 4 ustawy wymaga, aby zawiadomienie organu rentowego o przychodzie wiązało się z pewną aktywnością po stronie świadczeniobiorcy, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie, w której to zakład pracy przekazał do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zaświadczenie o wysokości przychodu M. L.. Wobec powyższego ZUS może żądać od ubezpieczonego zwrotu nienależnego świadczenia za okres nie dłuższy niż trzy lata, który to okres został zachowany w zaskarżonej decyzji.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w Płocku, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

W apelacji M. L. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a w szczególności art. 233 i 328 § 2 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego i zgodnego z zasadami logicznego rozumowania, rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, zwłaszcza w postaci zaświadczeń z dnia 28 lutego 2011 roku i 29 lutego 2012 roku o osiągniętym przychodzie, złożonych przez M. L., które to naruszenie doprowadziło w konsekwencji do naruszenia przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy na podstawie prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych należało ograniczyć zakres obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia przez odwołującego się do 12 miesięcy.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie, że M. L. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia stosownie do dyspozycji art. 138 ust. 4 wyżej wymienionej ustawy oraz o zasądzenie na rzecz odwołującego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że chociaż zaświadczenia o wysokości przychodu, które były składane organowi rentowemu, były sporządzone przez pracodawcę, niemniej jednak to ubezpieczony przedkładał je w ZUS, co zresztą słusznie ustalił Sąd pierwszej instancji. W tym stanie faktycznym uznać należy, że organ rentowy bez podstawy prawnej

żąda zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres dłuższy niż 12 miesięcy, a to stosownie do dyspozycji przepisu art. 138 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja M. L. odnosi skutek jedynie w części.

W myśl przepisu art. 138 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227, ze zmianami) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Apelujący trafnie zarzucił Sądowi pierwszej instancji, że z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wyprowadził błędny wniosek, iż M. L. nie powiadomił organu rentowego o fakcie uzyskiwania dodatkowego przychodu, co ma istotne znaczenie dla ustalenia zakresu odpowiedzialności ubezpieczonego z tytułu nienależnie pobranej renty. W ocenie Sądu Apelacyjnego rację ma skarżący, że przedłożenie przez ubezpieczonego zaświadczenia pracodawcy o wysokości dochodu w dniu 28 lutego 2011 roku spełnia wymogi z cytowanego art. 138 ust. 4 odnośnie poinformowania organu rentowego co do okoliczności powodujących wstrzymanie prawa do świadczenia. Natomiast Sąd pierwszej instancji z jednej strony czyni ustalenie, że to ubezpieczony złożył organowi rentowemu przedmiotowe zaświadczenie, z drugiej zaś, powołując się na okoliczność, że wyraz „zawiadomiła” użyty w treści przepisu art. 138 ust. 4 ustawy wymaga pewnej aktywności po stronie świadczeniobiorcy, wywodzi, iż skoro to pracodawca złożył stosowne zaświadczenie, to okoliczność ta nie ma wpływu na zakres odpowiedzialności ubezpieczonego. W przedstawionym rozumowaniu Sądu Okręgowego występuje oczywista sprzeczność. Niewątpliwie to M. L. złożył organowi rentowemu zaświadczenie z dnia 23 lutego 2011 roku, co zresztą przyznał ZUS w odpowiedzi na odwołanie ubezpieczonego i ustalił Sąd pierwszej instancji. Z przedmiotowego zaświadczenia wynika, że wnioskodawca w okresie od 12 listopada 2009 roku do 30 czerwca 2010 roku był zatrudniony w Szkole Podstawowej w L. i z tego tytułu uzyskał wynagrodzenie, stanowiące podstawę naliczenia składek na ubezpieczenia społeczne. Kolejne takie zaświadczenie wnioskodawca złożył w dniu 28 lutego 2011 roku za okres od 19 października 2010 roku do 18 października 2011 roku. Z zaświadczeń tych wyraźnie więc wynika fakt uzyskiwania przez M. L. dodatkowego przychodu, co winno skutkować zawieszeniem wypłaty kwoty połowy renty stosownie do art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku Nr 167, poz. 1322, ze zmianami) niezależnie od wysokości tego przychodu. Podkreślić należy, że przepis art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 września 1998 roku nie wymaga żadnej szczególnej formy dla zawiadomienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zajściu okoliczności powodujących, między innymi, wstrzymanie prawa do świadczenia. Zawiadomienie, w rozumieniu cytowanego przepisu, stanowi każda informacja wskazująca na zajście okoliczności, o których mowa w tym przepisie. Może to być nawet informacja przypadkowa, udzielona na przykład przy okazji korespondencji prowadzonej z ZUS w związku z innymi sprawami. Takie kryteria niewątpliwie spełniają przedłożone przez ubezpieczonego zaświadczenia z dnia 23 lutego 2011 roku i 27 lutego 2012 roku wskazujące na fakt uzyskiwania przez niego dochodu z tytułu zatrudnienia w Szkole Podstawowej w L.. Dlatego też w myśl przepisu art. 138 ust. 4

ustawy o emeryturach i rentach z FUS od chwili złożenia przez M. L. zaświadczenia o wysokości przychodu (to jest od lutego 2011 roku) organ rentowy nie może żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy. Dwunastomiesięczny okres obejmuje okres do ostatniej wypłaty (pobrania) nienależnego świadczenia (por.: uchwała SN z dnia 16 maja 2012 roku, sygn. akt III UZP 1/12, opubl. LEX nr 1148246), która w niniejszej sprawie nastąpiła w marcu 2012 roku. Powyższe nie oznacza jednak, że ubezpieczony nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z tytułu połowy kwoty renty wypadkowej za okres sprzed złożenia stosownego zawiadomienia. Co do świadczeń pobranych do lutego 2011 roku obowiązuje bowiem ogólny termin z art. 138 ust. 4 ustawy, to jest termin trzyletni, gdyż co do świadczeń wypłaconych w tym okresie organ rentowy nie dysponował pochodzącą od M. L. informacją wskazującą na fakt, że są one nienależne wobec pozostawania przez ubezpieczonego w zatrudnieniu i uzyskiwaniu z tego tytułu dodatkowego dochodu.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i ustalił, że M. L. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 649,15 złotych, zaś na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałej części.